Politisk kronik

UDLANDET

Januar 1973

1. – Danmark. Irland og Storbritannien indtræder i De europæiske Fællesskaber, og samtidig træder frihandelsaftalerne mellem EEC på den ene side og 4 af de 7 resterende EFTA-lande (Portugal, Schweiz, Sverige og Østrig) på den anden i kraft. – 6. Den udvidede Europakommissions 13 medlemmer fordeler sagsområderne imellem sig. Franskmanden François-Xavier Ortoli, der afløser hollænderen Sicco Mansholt som kommissionens præsident, skal koordinere arbejdet i kommissionen og har under sig sekretariatet, den juridiske afdeling, talsmandsgruppen og sikkerhedskontoret. Af kommissionens 5 vicepræsidenter overtager Wilhelm Haferkamp, Vesttyskl., økonomiske og monetære anliggender, Carlo Scarascia Mugnozza, Ital., forholdet til Europaparlamentet og sager vedr. miljø, forbrugerinteresser og transport samt presse og information, Sir Christopher Soames, Storbr., ydre anliggender, Patrick Hillery, Irland, socialpolitik, og Henri Simonet, Belg., fiskal harmonisering og finansielle institutioner, desuden energipolitik og Euratom. De 7 »menige« medlemmer er: Henri-François Deniau, Frankrig (udviklingshjælp og samarbejdspolitik, endvidere budgetter), Altiero Spinelli, Ital. (industri og teknologi), Albert Borschette Luxembourg (konkurrence, personnel og administration), Ralf Dahrendorf Vesttyskl. (forskning, videnskab og undervisning), George Thomson, Storbr. (regionalpolitik), Petrus Josephus Lardinois, Holl. (landbrug) og Finn Gundelach, Danm. (det interne marked og toldunion). 6 af den udvidede kommissions medlemmer havde sæde i den foregående kommission, nemlig begge de vesttyske og begge de italienske, franskmanden Deniau og Albert Borschette, Luxembourg. – 9. EF-domstolen udvides med 3 medlemmer, et for hver af de tre nye medlemsstater, for Danmarks vedk. prof., dr. jur. Max Sørensen. – 16. Europaparlamentets første session efter udvidelsen af De europæiske Fællesskaber åbnes i Strasbourg. Af de tre nye medlemsstater er Danmark repræsenteret ved 10 folketingsmænd (se 16/11 72), Irland ved 10 og Storbr. ved 21 parlamentsmedlemmer, nemlig 18 kons., 2 lib. og et medlem af overhuset. Der er afsat i alt 36 pladser til Storbr., men arbejderpartiets parlamentsgruppe vedtog 13/12 72 med 140 stemmer mod 55 ikke at besætte de tilbudte 16 pladser, således at Europaparlamentet foreløbig kun tæller 182 og ikke 198 medlemmer.

6. – Den argentinske regering bestemmer, at tidl. præsident Juan Peron (se 14/12 72) ikke må vende tilbage til Argentina før den regering, der fremgår af valget i marts, er tiltrådt.

8. – Efter at bombningen af Nordvietnam 30/12 er blevet begrænset til mål syd for den 20. breddegrad (se 3/12 72), genoptages forhandlingerne i Paris mellem Henry A. Kissinger for USA og Le Duc Tho for Nordvietnam. Efter 6 dages forhandlinger forlader Kissinger 13/1 Paris for at aflægge rapport til præs. Nixon, og 15/1 meddeles fra Det hvide Hus, at Nixon på gr. af de fremskridt, der er gjort ved forhandlingerne, har besluttet at indstille alle kamphandlinger i Nordvietnam, såvel bombardement fra luften som beskydning af kystområder fra amerikanske krigsskibe og minering af nordvietnamesiske havne. I Sydvietnam støtter det am. luftvåben fortsat sydvietnameserne

mod nordvietnamesiske tropper og Vietcong. – 16. Kissingers stedfortræder, general Alexander Haig, ankommer til Saigon, hvor han har samtaler med præs. Thieu. 18/1 aflægger han besøg i Phnom Penh, Vientiane og Bangkok, hvor han informerer de respektive regeringer om forhandlingerne. Før han vender tilbage til Washington via Seoul orienterer han også den sydkoreanske regering. Sydvietnams udenrigsmin. Tran Van Lam udtaler 19/1, at Sydvietnam ingen indvendinger har mod den foreslåede overenskomst, selv om der stadig er punkter, som man ønsker klarlagt. – 23. Kissinger og Le Duc Tho paraferer en våbenstilstandsoverenskomst, som 27/1 underskrives af udenrigsministrene Rogers, USA, Tran Van Lam, Sydvietnam, Nguyen Puy Trinh, Nordvietnam, og fra den provisoriske revolutionsregering i Sydvietnam fru Nguyen Thi Binh. – 24. Overenskomsten om afslutning af krigen og genoprettelse af freden i Vietnam offentliggøres. Den bestemmer, at våbenstilstanden skal træde i kraft fra 28/1, og at alle am. styrker skal være ude af Vietnam og alle am. krigsfanger løsladt inden 60 dage. En fælles militærkommission af de 4 parter skal gennemføre disse bestemmelser, og der skal oprettes en international kontrol- og overvågningskommission (ICCS). Inden 30 dage efter underskrivelsen af fredsaftalen skal der afholdes en international konference, som skal godkende de underskrevne aftaler, garantere afslutning af krigen og sørge for fredens bevarelse. Flg. lande skal være repræsenterert ved konferencen: Kina, Frankrig, Sovjetunionen, Storbritannien, Canada, Indonesien, Ungarn og Polen, desuden FN's gen.sekr. Kurt Waldheim. Endvidere skal der i Sydvietnam dannes et nationalt råd for national forsoning og enhed, hvori de 3 grupper: præs. Thieus tilhængere, befrielsesfronten og neutralisterne skal være ligeligt repræsenterede; dette råd skal arrangere frie og demokratiske valg. – I en tale erklærer præs. Thieu, at Sydvietnam ikke vil anerkende den provisoriske revolutionsregering og ikke danne koalitionsregering, og han kræver, at de nordvietnamesiske tropper skal forlade Sydvietnam, idet der ikke kan afholdes frie og demokratiske valg, så længe de er i landet. Efter offentliggørelsen af fredsaftalen forstærkes kampvirksomheden, idet begge sider søger at sikre sig så meget territorium som muligt, inden våbenstilstanden træder i kraft. – 26. Canada, Indonesien, Polen og Ungarn er gået ind på at levere kontrollanter og observatører til ICCS. – 29. Præs. Lon Nol meddeler, at de cambodianske tropper har fået ordre til at indstille alle offensive operationer, for at de nordvietnamesiske tropper kan trække sig tilbage. I de flg. dage bliver der dog kæmpet forskellige steder i landet. – 30. Ved fredsforhandlinger mellem repræsentanter for den laotiske regering og Pathet Lao foreslår regeringen våbenstilstand, tilbagetrækning af alle amerikanske tropper inden 90 dage og dannelse af en koalitionsregering af højre, neutralister og Pathet Lao. Uagtet våbenhvilen i Vietnam kæmpes der dog stadig i Laos, og også de amerikanske luftstyrker fortsætter angrebene på troppekoncentrationer og tilførselsveje. – 31. ICCS opfordrer parterne i Vietnam til at overholde våbenstilstanden.

9. – Rhodesia lukker grænsen til Zambia p. gr. af infiltration af afrikanske partisaner fra Zambias hovedstad Lusaka; undtaget er dog transit af kobber fra Zambia til havnebyen Beira i det portugisiske Mozambique med de rhodesiske jernbaner. Herved afskæres Zamvias vigtigste forsyningslinie, idet over halvdelen af Zambias import sker over Rhodesia fra Sydafrika og fra Beira og Lourenco Marques i Mozambique. – 11. Zambia indstiller kobbertransporten med de rhodesiske jernbaner. Centralbanken i Lusaka suspenderer al valutahandel mellem Zambias banker og Rhodesia og Sydafrika. – 18. Premiermin. Ian Smith bebuder hårde forholdsregler mod de afrikanske partisaners terroristiske fremstød i Rhodesia og siger, at åbningen af grænsen afhænger af, om præsident Kenneth Kaunda tager afstand fra partisanerne. – 19. Den rhodesiske regering bemyndiger provinskommissærerne til at idømme kollektive straffe, hvis nogen i det pågældende område huser, skjuler eller på no-

gen måde hjælper partisanerne. Præsident Kaunda erklærer, at afbrydelsen af forbindelsen med Rhodesia er permanent, og at Rhodesias blokade giver en velkommen anledning til at udvikle alternative handelsruter.

10. – Ministerpræsident Thanam Kikikachorn meddeler, at Thailands regering har imødekommet en anmodning fra USA om også efter indstilling af kamphandlingerne i Vietnam at måtte opretholde de amerikanske luftbaser i Thailand.

16. – Roger Lafontant, der for 2 måneder siden blev udnævnt til Haitis indenrigs- og forsvarsminister (se 15/11 72) afskediges og afløses af Port-au-Prince's tidl. borgmester Breton Nazaire.

17. – Den finske rigsdag vedtager en særlov, hvorefter den 72-årige præsident Urho Kekkonens embedsperiode, der udløber i 1974, forlænges med 4 år til 1/3 1978. Vedtagelsen sker med 170 stemmer mod 28 medens 1 stemmer blank. Nej-stemmerne fordeler sig med 15 fra Samlingspartiet, der har 34 rigsdagsmænd, Landsbygdpartiets 6 medlemmer, 3 af Kristeligt forbunds 4 medlemmer samt 2 fra Det liberale folkeparti og 2 fra den svenske rigsdagsgruppe. (Ved valget i jan. 1972 fik Landsbygdpartiet 18 mandater, men i efteråret 1972 udskilte 12 af partiets rigsdagsgruppe sig og dannede et nyt parti, Enhedspartiet).

20. – Richard Nixon indsættes som USA's præsident for en ny 4 års periode. Forinden har han omdannet sin regering, i hvilken William P. Rogers fortsætter som udenrigsm. Georg P. Schultz som finansmin., Roger C. B. Morton som indenrigsmin., Earl L. Butz som landbrugsmin. og Richard G. Kleindienst som justitsmin. (Attorney General). Den hidtidige min. for sundhedsvæsen, undervisning og velfærd Elliot L. Richardson afløser Melvin B. Laird som forsvarsmin., medens fem er ministre for første gang, nemlig min. for sundhesvæsen, undervisning og velfærd Caspar W. Weinberger, arbedsmin. Peter J. Brennan, boligmin. og min. for byudvikling James T. Lynn, handelsmin. Frederick B. Dent og transportmin. Claude S. Brinegar, Den tidl. handelsmin. Peter G. Petersen (se 1/8 72) har påtaget sig at udføre missioner i udlandet for præsidenten, inden han trækker sig tilbage til privatlivet, og finansmin. Shultz står også i spidsen for et nyoprettet råd for økonomisk politik.

21. – Det neofascistiske parti, Italiens sociale bevægelse (MSI) har på sin kongres godkendt sammenslutning med monarkisterne og taget navneforandring til MSI – Nationale Højre. De to partier fik ved valget i maj 72 næsten 2.9 mill. stemmer og fik valgt 56 deputerede og 26 senatorer. Til partiformand genvælges Giorgio Almirante.

Republikken Guineas præsident Sekou Toure meddeler, at Amilcar Cabral, lederen af Det afrikanske parti for Guineas og Cap Verde øernes uafhængighed (PAIGC) er blevet myrdet i Conakry, hvor han havde sit hovedkvarter. For 3 mdr. siden erklærede Cabral ved en pressekonference i FN, at befrielsesbevægelsen kontrollerede størstedelen af den portugisiske besiddelse Guinea-Bissau mellem Senegal og Republikken Guinea på Afrikas vestkyst, som ville blive proklameret uafhængigt i begyndelsen af 1973. – 24. Sekou Toure erklærer, at Cabral blev myrdet af befrielsesbevægelsens marinechef Innocentio Canida, der sammen med sine medsammensvorne er taget til fange og vil blive overgivet til PAIGC.

22. – Lyndon B. Johnson, der, efter mordet på John Kennedy 22/11 63, som vicepræsident automatisk overtog præsidentembedet, og som efter en overvældende sejr ved valget i efteråret 64 var USA's præsident også i den flg. valgperiode (1965–69) afgår ved døden i en alder af 64 år.

26. – Den belgiske regeringskrise (se 22/11 72) løses ved at socialisten Edmond Leburton danner ny koalitionsregering af socialister, kristelig-sociale og liberale (PLP). Re-

naat Van Elslande (kr.soc.), der var indenrigsmin. i den foregående regering, afløser Pierre Harmel som udenrigsmin., og hans partifælle Paul Vanden Boeynants bliver forsvarsmin., Willy le Clercq (PLP) finansmin. og Willy Claes (soc.) økonomimin.

Februar 1973

3. – I Sovjetunionen afløser ministerpræsident og medlem af politbureau Dmitri Poljanski Vladimir Matskevich som landbrugsmin. Skiftet sættes i forbindelse med den fejlslagne høst, der har tvunget Sovjetunionen til at indføre store mængder amerikansk, canadisk og australsk hvede.

Kong Hussein af Jordan erklærer, at han ikke vil slutte separatfred med Israel. Målet er at befri det af Israel besatte Vestjordan og den østlige del af Jerusalem, dog helst med fredelige midler. Han afviser endnu en gang de palæstinensiske partisaners tilbagevenden til Jordan. – 6. Kong Hussein har under et besøg i USA en samtale med præs. Nixon, der lover Jordan fortsat økonomisk og militær støtte. – 7.–10. Præs. Sadats rådgiver i nationale sikkerhedsspørgsmål Hafez Ismail aflægger besøg i Moskva, hvor han har samtaler med generalsekretær Bresjnev og udenrigsmin. Gromyko om Mellemøstenkonflikten. Senere på måneden aflægger Ismail besøg i London og Washington. – 21. I de tidlige morgentimer gennemfører israelske kommandotropper en vellykket aktion mod palæstinensiske partisanbaser i det nordlige Libanon og sprænger et antal bygninger i luften. Herved omkommer ifl. den libanesiske regering 29 personer, deriblandt kvinder og børn. Fra israelsk side begrundes aktionen med, at det drejer sig om et uddannelsescentrum for terrorister til aktioner som i Lod lufthavn og ved OL i München. – Samme dag nedskyder israelske jagermaskiner et libysk trafikfly med 113 passagerer, hvoraf de allerfleste omkommer, over Sinai ørkenen. Ifl. den israelske fremstilling var flyet, der var på vej fra Tripolis til Cairo via Benghazi, tilsyneladende ude af kurs, og den franske pilot havde ignoreret gentagne opfordringer om at lande, da flyet befandt sig over et »ømfindtligt« militært område. Efter et regeringsmøde udsender premiermin. Golda Meïr en erklæring, der udtrykker dyb sorg over tabet af menneskeliv, og 25/2 meddeles, at Israel vil betale erstatning til de omkomnes efterladte. – 22. Kong Hassan II meddeler, at Marokko vil sende et ekspeditionskorps af frivillige fra de væbnede styrker til Syrien.

3.–4. – Under alvorlige uroligheder i Nordirland dræbes 10 mennesker. – 7. Under en af protestanter proklameret »generalstrejke« kommer det til skyderier, bombeattentater og brandstiftelser, og over 10 mennesker dræbes eller såres. – 12. Lederen af den protestantiske Vanguard-bevægelse, William Carig, foreslår, at Nordirland omdannes til dominion med særlig tilknytning til Storbritannien. Han udelukker ikke, at et sådant skridt senere kan føre til forening af hele Irland.

4. – Rhodesia genåbner grænsen til Zambia (se 9/1), men præsident Kenneth Kaunda erklærer, at Zambia på sin side fortsat vil holde grænsen lukket og ikke ønsker sit kobber transporteret med Rhodesias jernbaner.

5. – Det irske parlament (Dail Eireann) opløses, og der udskrives valg til 28/2. Ved opløsningen fordeler de 144 pladser sig som følger (2 pladser er ledige): Fianna Fail 68, Fine Gael 50, Det irske arbejderparti 17, Det republianske enhedsparti 1, uafhængige 5. Hertil kommer formanden. Det rep. enhedsparti er stiftet af det tidl. medl. af Fianna Fail Kevin Boland. Blandt de uafh. er fhv. minister Neil Blaney, der ligesom to andre uafh. er udstødt af partiet i forbindelse med våbensmuglingsaffæren for et par år siden. Alle de uafh. har dog stemt sammen med regeringspartiet. – 7. Fine Gael og arbejderpartiet meddeler, at de efter valget er rede til at danne koalitionsregering sammen på grundlag af et fælles valgprogram og med Liam Cosgrave, F. G., som premierminister og Brendan Corish, arbejderp., som vi-

cepremierminister. – 28. Ved valget vinder F. G. og arbejderpartiet med tils. 73 af i alt 144 mandater et knebent flertal i Dail Eireann. Resultatet af valget er: F. F. 69 mandater, F. G. 54, arb.p. 19, uafh. 2. Den ene af de uafh. er Neil Blaney. Udenrigsmin. Brian Lenihan, der afløste Patrick Hillery, da denne blev udpeget til medl. af EF-kommissionen, falder ved valget. Derimod genvælges tidl. finansminister i Lynchregeringen Charles Haughey, der måtte gå ud af regeringen i forbindelse med våbensmuglingsaffæren, men er forblevet i F. F., med stort flertal. Procentvis fordeler de afgivne stemmer sig således: F. F. 46.3 (1969: 45.6), F. G. 35.1 (34.1), Det irske arb.p. 13.7 (17.0), Sinn Fein 1.1 (-), Aontacht Eireann 0.9 (-), andre 2.9 (3.3). Valgdeltagelsen er 76 pct. mod 77 i 1969.

8. – Ærkebiskop Makarios vælges uden modkandidat til Cyperns præsident for en 3. periode på 5 år. Forud er gået en kampagne mod Makarios af tilhængere af general George Grivas, den tidligere EOKA-leder, med krav om folkeafstemning om enosis (forening med Grækenland) eller uafhængighed, og der er rettet angreb mod politistationer og andre steder for at komme i besiddelse af våben og sprængstoffer.

10. – I Uruguay bøjer præs. Bordaberry sig for hærens og luftvåbenets krav om afskedigelse af forsvarsmin. Antonio Francese, som han 4 dage i forvejen har udpeget som afløser for Armando Malet. Krisen er opstået efter at en senator har oplyst, at en militær magtovertagelse var under forberedelse, og efter at general Francese straks efter sin tiltræden har krævet, at de øverstkommanderende for hær og luftvåben skulle træde tilbage. Generalerne kræver en række gennemgribende reformer og kamp mod korruptionen i regeringen og blandt embedsmændene. – 12. Præs. Bordaberry forhandler sig til forståelse med de militære ledere. Han går med til, at der oprettes et nationalt sikkerhedsråd, Consejo de Securidad Nacional (COSENA), der under hans forsæde består af indenrigs-, forsvars-, udenrigs- og økonomiministeren, direktøren for bureauet for budget og planlægning samt de øverstkommanderende for hær, luftvåben og flåde. Rådet får til opgave at gennemføre et program, der omfatter straf for økonomiske forbrydelser, en jordreform og medbestemmelsesret for arbejderne i industrien. Desuden skal de øverstkommanderende høres ved besættelsen af indenrigs- og forsvarsministerposten.

11. – I Paraguay vælges general Alfredo Stroessner, der i 1954 kom til magten ved et statskup, for 5. gang til præsident for en 5 års periode, idet han får over 80 pct. af stemmerne. Ved de samtidige parlamentsvalg sejrer det herskende Colorado parti, der får over 600.000 af godt 1 mill. mulige stemmer, og dermed ifl. forfatningen besætter 2/3 af pladserne i senat og andetkammer.

12. – Efter 14 dages voldsom spekulation mod den amerikanske dollar, som har tvunget centralbankerne i Japan og Vesteuropa, navnlig Deutsche Bundesbank, til kæmpemæssige dollarkøb for at holde kurserne, meddeler finansmin. George P. Shultz, at præs. Nixon har besluttet at nedskrive dollaren med 10 pct., fra 0.92106 SDR (særlige trækningsrettigheder i IMF) pr. doll. til 0.82895 SDR pr. doll. Shultz oplyser, at præs. Nixon vil sende forslag til kongressen om bemyndigelse for præsidenten til at nedsætte eller forhøje toldsatser. Kort efter meddelelsen om dollardevalueringen foreligger meddelelse om, at den japanske yen vil blive gjort flydende fra 14/2, hvilket i den nuværende situation er ensbetydende med en de facto opskrivning. En række lande følger USA og devaluerer, bl. a. Sverige og Finland, der dog nøjes med en devaluering på 5 pct. Inden for EF gør Italien liren flydende, og der sker ved dollardevalueringen en faktisk devaluering af det ligeledes flydende eng. pund, medens forholdet mellem valutaerne i de øvrige 7 EF-lande forbliver uændret.

15.–19. Under et besøg i Kina modtages præsident Nixons rådgiver i nationale sik-

kerhedsspørgsmål Henry A. Kissinger af Mao Tse-tung og har samtaler med ministerpræs. Chou En-lai og udenrigsmin. Chi Peng-fei. 22/2 offentliggøres et communiqué, hvori det hedder, at man var enig om at fremskynde normaliseringen af forholdet mellem de to lande og en udvidelse af kontakten på alle niveauer, og at der i en nær fremtid vil blive oprettet forbindelseskontorer i Washington og Peking.

21. – I Vientiane underskriver indenrigsmin. Pheng Phongsavan og generalsekretær i Pathet Laos politiske organisation Neo Lao Haksat, Phoumi Vongvichit, en overenskomst om genoprettelse af freden og virkeliggørelse af den nationale enhed. Ifl. overenskomsten træder våbenhvile i kraft 22/2, og det bestemmes, at alle udenlandske styrker skal trækkes tilbage inden 90 dage, og alle fanger udveksles inden udløbet af samme frist. Der skal dannes en provisorisk regering bestående af lige mange repræsentanter for regeringstilhængerne og Pathet Lao ssmt to uafhængige politikere. Endvidere skal et nationalt politisk råd, ligeledes med ligelig repræsentation for parterne samt et antal uafhængige personligheder have til opgave at drøfte vigtige politiske problemer og arrangere frie valg. Den gamle kongeby Luang Prabang og den administrative hovedstad Vientiane skal neutraliseres, og foreløbig skal hver af parterne beholde kontrollen over de områder, de holder besat (der regnes med, at Pathet Lao kontrollerer 2/3 af territoriet med 1/3 af Laos befolkning på 3 mill.).

27. – I Sydkorea afholdes valg af de 2/3 af den nye nationalforsamlings medlemmer, som vælges ved direkte valg (1/3 udpeges af Nationalkonferencen for genforening). Det regerende Demokratisk-republikanske parti får 71 mandater, og af de to oppositionspartier får Nye demokrater 52 og Demokratisk genforeningsparti 2 mandater. De resterende 21 er uafhængige.

Marts 1973

1. – Under en ny valutakrise mindre end 14 dage efter dollarens devaluering foretager Deutsche Bundesbank støttekøb af dollars for 8 mia. D-mark, og 2/3 lukker valutabørserne i Vesttyskland og andre lande for først at åbne igen 19/3. – 4. Præs. Nixon erklærer, at der ikke bliver tale om en ny dollardevaluering. Han betegner dollaren som sund og henviser til, at USA af alle større industrilande har den laveste inflationsrate. – 12. De 6 EF-lande Vesttyskland, Frankrig, Holland, Belgien, Luxembourg og Danmark beslutter samlet at lade deres valutaer flyde over for dollaren, og kun tillade udsving af valutakurserne sig imellem med de gældende 2.25 pct. Forinden vil Vesttyskland dog opskrive D-marken med 3 pct. Storbritannien, Irland og Italien ser sig ikke i stand til i øjeblikket at binde deres valutaer til de andre EF-landes, men erklærer, at det er deres hensigt så snart som muligt at deltage i den fælles flyden. Norge, Sverige og Schweiz går derimod sammen med de 6 EF-lande. – 16. På et møde i Paris af finansministre og centralbankdirektører fra de 9 EF-lande, USA, Japan, Canada, Sverige og Schweiz gives der fra alle sider tilsagn om i givet fald at intervenere på valutamarkedet for at hindre spekulative udsving i kurserne.

Under en reception i den saudiarabiske ambassade i Khartum besættes bygningen af palæstinensiske terrorister fra Sorte September, der tager 5 diplomater som gidsler. Det drejer sig om den netop tiltrådte amerikanske ambassadør Cleo Noël, en anden am. diplomat George C. Moore og den belgiske diplomat Guy Eid, desuden den saudiarabiske ambassadør og en jordansk diplomat. Terroristerne kræver løsladelse bl. a. af senator Robert Kennedys morder Sirhan Bishara Sirhan, af lederne af Baader-Meinhof byguerillaen i Vesttyskland og af partisanlederen Abu Daud og 16 andre palæstinesere, der sidder fængslet i Jordan. Da kravene ikke bliver opfyldt, skyder de 2/3 de tre vestlige diplomater, men overgiver sig 4/3 uden betingelser. Præsident Nimeiry er-

klærer, at de 8 terrorister vil blive anklaget for mord. Han udsteder forbud mod de palæstinensiske organisationers virksomhed i Sudan, kræver en reorganisation af den palæstinensiske befrielsesbevægelse og opfordrer alle arabiske stater til at underkaste dens virksomhed en omhyggelig kontrol. 10/3 meddeler vicepræsident og indenrigsmin. Mohammed Barkin, at de 8 terrorister har tilstået, at partisanorganisationen Al Fatah er ansvarlig for Sorte September. – 6. Kong Hussein af Jordan erklærer, at aktioner som ved OL i München og nu i Khartum og flybortførelser tilføjer den arabiske sag og de arabiske landes anseelse i verden umådelig skade. Som svar på appeller fra flere arabiske statschefer erklærer Hussein, at han kun vil ophæve dødsdommen over Abu Daud og hans folk, hvis alle omstyrtningsforsøg, sammensværgelser og terrorhandlinger mod Jordan ophører, og de andre arabiske stater garanterer, at dette sker. Ikke desto mindre forvandler Hussein 15/3 dødsdommen til livsvarig fængsel.

4. – I første runde af valget til den franske nationalforsamling har Venstreunionen af socialister og kommunister (se 27/6 72) betydelig stemmefremgang på regeringskoalitionens, ikke mindst UDR's (gaullisternes) bekostning. Den procentvise fordeling af stemmerne er: Venstreunionen 45.0 (1968: 40.5) pct. af de afgivne stemmer, URP (Unionen af progressive republikanere), som består af UDR, Uafhængige republikanere og Centrum for demokrati og fremskridt 38.5 (47.8) pct., Reformbevægelsen (Jean Lecanuets tilhængere, der stammer fra det gamle katolske centrum, og Servan-Schreibers radikalsocialister) 12.4 (10.5) pct., forskellige venstregrupper 1.3 (0.7) pct. og forskellige højregrupper 2.8 (0.5) pct. I 430 af 490 valgkredse skal der finde omvalg sted, idet ingen af kandidaterne har opnået absolut flertal. Ved omvalget kan der kun stemmes på kandidater, der var opstillet i første omgang, og kun på dem, der har opnået mindst 10 pct. af samtlige mulige (ikke blot afgivne) stemmer i valgkredsen. – 10. Efter valgkampens officielle afslutning erklærer præs. Pompidou i TV, at valget står mellem et kommunistisk samfund, der undertrykker friheden, og et frit samfund, og lover reformer og fjernelse af sociale uligheder. – 11. I valgets anden runde mister gaullisterne (UDR) flertallet i nationalforsamlingen, idet de kun får 185 mandater mod hidtil 273, men bevarer det sammen med de andre partier i regeringskoalitionen med tils. 276 mandater, heraf Uafh.republikanere 54, Centrum for demokrati- og fremskridt 23 og diverse 14.

Venstreunionen får i alt 177 mandater (socialister 89, kommunister 73, venstreradikale 12 og venstreekstremister 3). Reformbevægelsen får 30 mandater, andre venstregrupper 5 og andre højregrupper 3. – 15. Udenrigsmin. Maurice Schumann og indenrigsmin. Rene Pleven, der ikke blev genvalgt, træder tilbage.

Ved kongresvalget i Chile lykkes det ikke oppositionen, der er samlet i Confederacion Democratica (CD) at opnå den 2/3 majoritet, som ville have sat den i stand til at tvinge Allende bort fra præsidentposten, tværtimod vinder Allendes marxistiske regeringskoalition Unidad Popular (UP) 6 mandater i deputeretkammeret og 2 i senatet, men oppositionen bevarer flertallet begge steder. I deputeretkammeret (150 medl.) er stillingen efter valget CD 87 (hidtil 93), UP 63 (57). Af senatets 50 mandater er 25 på valg, heraf får CD 14 og UP 11, og stillingen i senatet er herefter CD 30 (32), UP 20 (18). 43.4 pct. af de afgivne gyldige stemmer tilfalder UP, medens Allende ved præsidentvalget i 1970 sejrede med kun 36 pct. af stemmerne. – 27. Ved en omdannelse af regeringen vender de tre værnschefer, der trådte til i november (se 2/11) tilbage til deres tidligere poster i hær, flåde og luftvåben.

7. – Ved parlamentsvalget i Bangladesh vinder premiermin. Mujibur Rahmans's Awami Liga en overvældende sejr, idet ligaen besætter 291 af 300 pladser.

8. – Ved folkeafstemningen i Nordirland (se

7/12 72) afgives 591.820 stemmer for, at provinsen skal forblive en del af U. K., og 6.463 for et forenet Irland. Afstemningen boykottes af den overvejende del af den katolske befolkning. Under afstemningen dræbes 1 og såres 243 personer ved bombeeksplosioner i London. – 8.–9. Den designerede irske permiermin. Liam Cosgrave har samtaler med premiermin. Heath og andre medlemmer af den britiske regering om Nordirlandproblemet og EF- spørgsmål. – 20. Den britiske regering offentliggør en hvidbog med forfatningsforslag for Nordirland. Herefter skal N. forblive en del af U. K., så længe et flertal af befolkningen ønsker det. Det suspenderede nordirske parlament vil blive efterfulgt af en forsamling på 80 medlemmer valgt ved forholdstalsvalg. En minister (statssekretær) med sæde i det britiske kabinet skal, som det har været tilfældet i det sidste år, have ansvaret for lov og orden. Hvad den udøvende magt angår, skal lederne af de forsk. departementer tillige være formænd for udvalg bestående af medlemmer af forsamlingen i forhold til partiernes styrke, således at også mindretallet får del i administrationen. Den nye forfatning skal også indeholde et afsnit om menneskerettigheder med garantier mod politisk og religiøs diskrimination. Endelig taler hvidbogen om, at der på et senere tidspunkt skal kunne oprettes et organ for samarbejde mellem Nordirland og Den irske republik.

11. – Efter sin hjemkomst fra et besøg i USA udtaler premiermin. Golda Meïr til pressen, at der ikke er nogen grund til ændring af den israelske eller den amerikanske holdning i Mellemøstenkonflikten. Hun erklærer sig tilfreds med resultaterne af besøget og siger, at Israels anmodning om fortsatte våbenleverancer ikke stødte på modstand.

Ved præsidentvalget i Argentina får den 69-årige Hector Campora, der er kandidat for peronistbevægelsen Frejuli (Frente justicialista de liberación) 49 pct. af de afgivne stemmer, Ricardo Balbin, det radikale parti, 21.2 pct., Francisco Manrique (tidl. socialmin. i militærregeringen), den føderalistiske alliance, 14.6 pct. og Oscar Alende, den revolutionære folkealliance, 7.1 pct. Skønt ingen af kandidaterne har opnået absolut flertal i første valgomgang, udtaler præs. Alejandre Lanusse 13/3, at Campora må betragtes som valgt. Campora var som tro tilhænger af Peron formand for deputeretkammeret, indtil de væbnede styrker i 1955 styrtede regimet, og Peron gjorde ham i 1970 til sin personlige repræsentant i Buenos Aires. – 13. Campora erklærer, at han ikke vil lade sig indsætte som præsident 25/5, med mindre Peron er til stede.

13. – I Moskva paraferes en overenskomst mellem Finland og det kommunistiske »fællesmarked« COMECON om samarbejde om økonomi, forskning og teknik. Ifl. overenskomsten skal der oprettes en fælles kommission, hvori Finland og samtlige ordinære medlemmer af COMECON skal have hver én repræsentant.

14. – Det nyvalgte irske parlament vælger Fine Gael's leder Liam Cosgrave til premierminister (Taoiseach) med 72 stemmer mod 70. Af de 15 nye ministre tilhører 10 F. G. og 5 arbejderpartiet, hvis leder Brendan Corisih bliver vicepremierminister og min. for sundhedsvæsen og velfærd. Garret FitzGerald, F. G., bliver udenrigsminister og hans partifælle Richie Ryan finansminister. Blandt arbejderpartiets ministre er forfatteren og diplomaten dr. Conor Cruise O'Brian, der bliver post- og telegrafminister.

22. – Den czkoslovakiske nationalforsamling genvælger enst. den 72-årige præsident Svoboda for en ny 5 års periode.

27. – Ægyptens præsident Anwar Sadat meddeler, at han – ligesom i sin tid hans forgænger præs. Nasser – selv overtager posten som ministerpræsident (i st. f. Aziz Sidky).

DANMARK

Januar 1973

1. – Fællesforeningen af Danmarks Brugsforeninger og Hovedstadens Brugsforening sammensluttes i Danmarks Brugsforening med 10.000 ansatte og en årlig omsætning på 4.3 mia. kr.

8. – Danske Bankers Fællesrepræsentation og Danmarks Sparekasseforening vedtager at ophæve renteaftalen, der siden 1935 har reguleret rentesatserne for indlån. Medens Nationalbanken er af den opfattelse, at renteaftalen ikke mere har den store betydning som pengepolitisk instrument, giver økonomimin. Per Hækkerup udtryk for frygt for, at frigivelsen af indlånsrenten skal begunstige de store indskydere på de små låntageres bekostning og nævner en rentelov som en mulighed. Skønt renteaftalen, der i de senere år er blevet gennemhullet ved at flere og flere banker og sparekasser har valgt at bryde ud, efter vedtagelsen først skal bortfalde 1/2, forhøjer flere banker og sparekasser straks renten for indlån på 12 måneder og for de skattebegunstigede opsparingsformer med 1 til henholdsvis 9 og 9 1/4 pct., og dette bliver reglen efter 1/2. Desuden forhøjes renten for advokaters klientkonti med 1 til 4 pct.

12. – Danmark og DDR slutter aftale om oprettelse af diplomatiske forbindelser.

15. – Fhv. bolig- og lønningsmin. Aage Hastrup (k.f.), der i marts 72 blev udnævnt til direktør i Dansk Almennyttigt Boligselskab, nedlægger sit mandat som medlem af fkt.

16. – Min. for off. arb. Kampmann fremsætter forsl. til lov om visse hovedlandevejsstrækninger og giver samtidig en oversigt over, hvor langt man er kommet med udbygningen af motorvejsnettet. Forslaget indeholder bl. a. en bestemmelse om ophævelse af bemyndigelsen til projektering af to hovedlandevejsstrækninger i Københavns kommune: Søringen fra Fredensbro til Gl. Kongevej og Scandiagade – Enghavevejlinien.

Min. fremsætter derefter forslag til lov om anlæg af en bro over Store Bælt og forsl. til lov om anlæg af lufthavn på Saltholm (se 17/5 72). Hvad Storebæltsbroen angår, indeholder lovforslaget en bemyndigelse til at oprette »Statsbroen Storebælt«, som skal lade opføre en højbro over Østerrenden og en lavbro over Vesterrenden med sekssporet motorvej og to jernbanespor. Til projektet hører også tilslutningsarbejder og flytning af jernbanestationerne i Nyborg og Korsør. Saltholmforslaget indeholder bemyndigelse til erhvervelse af Saltholm, forundersøgelser og projektering samt landvindingsarbejder og etablering af anlægshavne, og fkt. skal senere tage stilling til projektets videre udvikling. Anlægsudgifterne er for Storebæltsbroen anslået til godt 3 mia. kr. og for Saltholmlufthavnen til godt 4 mia. kr. og tænkes tilvejebragt ved optagelse af lån. Storebæltsbroen skal drives som en særlig statslig forvaltningsvirksomhed under folketingets kontrol, og udgifterne til anlæg og drift skal dækkes ved bropenge. Det samme gælder den faste forbindelse mellem København og Malmö, som Sverige har tilbudt at etablere. Der regnes med, at broen kan tages i brug i 1982 og lufthavnen i 1985.

17. – Venstres folketingsgruppe vælger enst. fhv. økonomi- og markedsmin. Poul Nyboe Andersen til gruppens økonomisk-politiske ordfører i st. f. afdøde Henry Christensen (se 30/12 72). Nyboe Andersen bliver dermed tillige medl. af venstres hovedbestyrelse.

18. – Handelsmin. Erl. Jensen fremsætter forsl. til lov om teknologisk service, der tilsigter en omlægning af den off. støtte, som skal ydes gennem et teknologiråd og baseres på ydelsesvurderinger i st. f. ressourceforbrug. Loven om teknologisk service skal

afløse lov om teknologiske institutter og konsulentvirksomheden, og samtidig ophæves Dansk Teknisk-Videnskabelig Forskningsråd og Statens Teknisk-Videnskabelige Fond, og der oprettes et nyt teknisk-videnskabeligt forskningsråd på linie med de øvrige 5 forskningsråd. Lovforslaget vedtages enst. ved 3. beh. 16/3 samtidig med forsl. til lov om statens tekniske prøvenævn (se 15/12 72). Forinden er ved 2. beh. 13/3 et ændringsforsl., stillet af v. og k.f. hvorefter konsulenttjenesten udvides til også at omfatte ingeniørorganisationernes efteruddannelsesvirksomhed, blevet forkastet med 91 stemmer (s., s.f. og r.v.) mod 50.

Socialmin. Eva Gredal fremsætter forsl. til lov om social bistand, der skal afløse lovene om off. forsorg, børne- og ungdomsforsorg, mødrehjælpinstitutioner, revalidering, omsorg for invalide- og folkepensionister og husmoderafløsning og hjemmehjælp, og som angår alle skønsmæssigt udmålte ydelser i den sociale lovgivning overhovedet. Forslaget gennemfører det enstrengede princip, dvs. alle henvendelser om enhver form for hjælp skal rettes til det sociale ududvalg i opholdskommunen. Som følge heraf nedlægges mødrehjælpen, revalideringscentrene samt børne- og ungdomsværnene som selvstændige institutioner. De samlede udgifter til ydelser efter de 6 love er for finansåret 1972–73 anslået til 5.3 mia. kr., og merudgiften ved de nye regler sættes til 40–50 mkr.

Landbrugsmin. Ib Frederiksen fremsætter forsl. om ophævelse af lov om tilskud til forbrugerpriserne på mejeriprodukter. Tilskudsordningen, der blev indført i 1967 for at friholde mejeriprodukterne for virkningerne af 10 pct. moms (de senere forhøjelser af momsen er holdt uden for tilskudsordningen), er ikke forenelig med EF's markedsordning for mælk og mejeriprodukter, der træder i kraft 1/2, og foreslås derfor ophævet fra samme dato. Tilskuddet er for finansåret 72–73 anslået til 205 mkr. Forslaget vedtages ved 3. beh., 29/3 med 60 stemmer (s.) mod 11 (s.f.) 77 (k.f., v. og r.v.) undlader at stemme.

Holger Hansen genfremsætter på venstres vegne forsl. til beslutning om lokaliseringsrådgivning (se 15/2 72). 1. beh. 1/3 sammen med regeringsforslaget om lands- og regionsplanlægning.

19. – Borgmester Henning Rasmussen (s.), Esbjerg, der på gr. a. manglende tid har ønsket at træde tilbage som formand for Kommunernes Landsforening, afløses af næstformanden, borgmester Jens Mathiasen (v.), Herning. Ny næstfmd. bliver folketingsmand Bent Sørensen (s.), Hundested.

23. – Grønlandsmin. Knud Hertling fremsætter forsl. om indførelse af kommunal indkomstskat i Grønland. Den enkelte kommunalbestyrelse fastsætter en udskrivningsprocent mellem 15 og 30 og et personfradrag mellem 12.000 og 24.000 kr., og der bliver tale om en proportionalskat. Desuden indføres en særlig udbytteskat på 20 pct. for aktier.

Lauge Dahlgaard (r.v.) fremsætter på samtlige 5 folketingsgruppers vegne forsl. til beslutning om samordning af skatter og sociale ydelser m. v. Med udgangspunkt i det forhold, at skatteprogression og reduktion eller bortfald af indtægtsbestemte sociale ydelser som f. eks. boligsikring ofte medfører, at en forøgelse af indkomsten kun resulterer i en forsvindende eller slet ingen stigning i den disponible indkomst, foreslås nedsat et sagkyndigt udvalg, hvis opgave først og fremmest skal være af analyserende og systematiserende karakter. Forslaget vedtages enst. ved 2. (sidste) beh. 1/3. Forinden har v. fået et ændringsforslag om et nettoskattesystem (se 6/2) forkastet med 113 stemmer mod 22 (v.).

Frandsen (s. f.) fremsætter forsl. til beslutning om en ændr. af arbejderbeskyttelseslovgivningen (se 19/4 72). 1. beh. 9/3.

25. – Min. for forureningsbekæmpelse Kampmann fremsætter forslag til lov om miljøbeskyttelse samt forslag om ændring af vandforsyningsloven og vandløbsloven. For miljøbeskyttelsesforslaget er der tale om en genfremsættelse (se 18/5 72), men det nu fremsatte forslag afviger på en række punkter fra det første, bl. a. derved at det

indeholder kapitler om beskyttelse af vandforsyningsinteresser og af overfladevand. Samtidig foreslås kompetencen på disse områder som hovedregel overført fra landvæsenskommissioner og sundhedskommissioner til de kommunale råd. Desuden foreslås bl. a. oprettet et centralt miljøankenævn, og særlovgivningen for Københavns kommune ophæves. Det offentliges udgifter ved miljøreformens gennemførelse er anslået til ca. 70 mrk. årligt, heraf skal ca. 50 mkr. afholdes af kommunerne. Hertil kommer de øgede investeringer og driftsudgifter for private, for erhvervslivet og for det offentlige til forureningsbekæmpende foranstaltninger, og forureningsbekæmpelsen vil derfor indebære en omprioritering af samfundets ressourceanvendelse.

26. – DA's formand Leif Hartwell og LO's formand Thomas Nielsen orienterer forligsmanden, amtmand Sigurd Wechselmann om overenskomstforhandlingernes forløb. Parterne står langt fra hinanden, idet DA med henvisning til ØD, dagpengereformen mv. mener, at der kun kan blive 1/2–1 pct. af lønsummen til lønforhøjelser, medens LO er af den opfattelse, at der er vist mådehold fra arbejdernes side ved krav om 6–7 pct. fordelt med halvdelen det første og halvdelen det andet år i den nye overenskomstperiode. Efter endnu en uges forhandlinger på egen hånd overgives materialet 3/2 til forligsmanden.

30. – Indenrigsmin. Egon Jensen fremsætter en række lovforslag. Efter den gældende lov om kommunal udligning modtager de kommuner, hvis beskatningsgrundlag pr. indbygger er mindre end landsgennemsnittet, et tilskud, der stiller dem som om deres beskatningsgrundlag var forhøjet med 35 pct. af forskellen. Tilskuddet udredes med 2/7 af staten og 5/7 af de kommuner, hvis beskatningsgrundlag pr. indbygger er højere end landsgennemsnittet. Det foreslås nu, at indenrigsmin. med finansudvalgets samtykke kan bestemme, at udligningsniveauet skal forhøjes ud over de 35 pct., men således, at forhøjelsen alene berører den del af tilskuddet, som finansieres af staten. Ændringen skal gælde fra og med finansåret 1973–74. I forsl. til lov om generelle tilskud til amtskommuner og kommuner indføres der også for amtskommunerne tilskud efter objektive udgiftskriterier, og det foreslås endvidere, at tilskuddene skal reguleres automatisk inden for de 3-årige perioder for tilskudsfastsættelse, og at reguleringen skal ske i overensstemmelse med ændringerne i bruttofaktorindkomsten. Tilskud efter objektive udgiftskriterier ydes første gang i finansåret 1973–74.

Indenrigsmin. fremsætter videre forsl. til lov om sundhedsplejerskeordninger, der gøres obligatoriske, og forsl. til lov om hjemmesygeplejerskeordninger, hvorefter adgangen for kommunen til at overlade administrationen til private hjemmesygeplejeforeninger bortfalder. Efter begge forslagene skal staten refundere 50 pct. af kommunernes udgifter i forbindelse med ordningerne.

Ved forsl. til lov om embedslægeinstitutioner m. v. etableres en embedslægeinstitution for hver af de 14 amtsrådskredse, der afløser de nuværende 58 enmandsbetjente lægekredse. Embedslægerne skal fortsat være statsansatte, hvilket dog ikke skal udelukke, at de som hidtil kan bistå kommuner og amtskommuner på en række områder. Embedslægernes væsentligste opgaver bliver i fremtiden af tilsynsførende, rådgivende og koordinerende karakter, således at de normalt ikke deltager i behandlingen af enkeltpersoner.

Ved forsl. til lov om bekæmpelse af kønssygdomme begrænses straffebestemmelserne til kun at omfatte de groveste tilfælde af smittespredning, og reglerne om tvangsindlæggelse af kønssyge patienter foreslås ophævet. Derimod skal sygdomsbekæmpelsen støttes ved oplysningskampagner.

Min. fremsætter endelig forslag om ændr. af lov om beskatning til kommunerne af faste ejendomme. Forslaget går ud på, at den konjunkturbestemte lempelse af den amtskommunale grundskyld for landbrugsejendomme m. v. skal bortfalde fra og med skatteåret 1973–74. Lempelsen har i de senere år, hvor den har været størst mulig, udgjort ca. 250 mkr., som er dækket af statskas-

sen, men efter Danmarks indtræden i EF anser regeringen grundlaget for denne ordning for bortfaldet. Forslaget vedtages ved 3. beh. 16/3 med 79 stemmer mod 51 (v. og k.f.); 21 r.v. undlader at stemme.

Kulturmin. Niels Matthiasen fremsætter forsl. om ændr. af lov om teatervirksomhed. Forslaget omfatter bl. a. en rekonstruktion af teaterrådet, der i øjeblikket består af 30–35 medlemmer, og som har et forretningsudvalg på 7 medlemmer. Teaterrådet foreslås nu omdannet til et rådgivende 3 mands udvalg, og til at følge udvalgets virksomhed oprettes et repræsentantskab.

Boligmin. Helge Nielsen fremsætter forsl. om ændr. af lov om boligtilsyn og forsl. om ændr. af lov om sanering. Med gennemførelsen af lovforslaget om miljøbeskyttelse vil sundhedskommissionerne, der udøver boligtilsynet i de 205 kommuner, som har mindre end 15.000 indbyggere, blive afskaffet, og det foreslås derfor at lade kommunalbestyrelserne udøve boligtilsynet i disse kommuner, idet det overlades til dem selv at afgøre, om de vil nedsætte en boligkommission. Ændringerne i saneringsloven går ud på at pålægge den sanerende pligt til at orientere beboerne om saneringsplanen. Herudover begrænses adgangen til at gennemføre saneringer ved dannelse af ejerlav.

31. – Arbejdsmin. Erl. Dinesen fremsætter forslag til lov om lønmodtagernes medejendomsret, der med visse ændringer svarer til socialdemokratiets og LO's oplæg om økonomisk demokrati, offentliggjort 9/11 72. Efter forslaget skal der oprettes en Lønmodtagernes Investerings- og Udbyttefond, som skal finansieres af arbejdsgiverne, offentlige som private, og administreres i fællesskab, men samtidig være de enkelte lønmodtageres ejendom. Det er tanken, at loven skal træde i kraft 1/1 1974, og for det første år, 1974, skal der til fonden indbetales 1/2 pct. at den udbetalte lønsum, og i de flg. år skal bidraget stige med 1/2 pct. årlig, til det i 1983 udgør 5 pct. af lønsummen. Hver enkelt lønmodtager modtager sin andel af fællesformuen i form af fondsbeviser. Beløbene for det enkelte år skal være bundet i 7 år, men kan derefter udbetales incl. renter og aktieudbytter m. v. Når beløbene udbetales efter 7 års forløb, beskattes de med en fast sats på 35 pct., medens en frivillig binding i yderligere 5 år bringer beskatningsprocenten ned på 25. Lønmodtagerkapitalen skal som hovedregel anbringes i erhvervslivet som ansvarlig, risikovillig kapital. Det bliver obligatorisk, at 2/3 af de bidrag, der indbetales af aktieselskaber med over 50 ansatte, skal anbringes i den pågældende virksomhed som aktiekapital, mens aktieselskaber med 20–50 ansatte får adgang til at lade 2/3 af bidragene indestå som aktiekapital. Andre private virksomheder med mere end 10 ansatte får alle adgang til at lade 2/3 af bidragene indestå som lån, det samme gælder under visse nærmere betingelser også for statslige og kommunale erhvervsvirksomheder.

Finansmin. Grünbaum fremsætter samtidig, i konsekvens af arbejdsministerens forslag, forslag til lov om afgift ved indløsning af fondsbeviser og forslag om ændr. af ligningsloven og selskabsskatteloven, og handelsmin. Erl. Jensen fremsætter forslag til lov om aktieselskaber, forslag til lov om anpartsselskaber og forslag om ændr. af lovene om forsikringsvirksomhed, banker og sparekasser. Disse lovforslag har tre hovedformål: 1) en modernisering af den selskabsretlige side af erhvervslovgivningen, 2) at indføre medarbejderrepræsentation i de selskaber, der omfattes af disse love, i form af to arbejdstagervalgte bestyrelsesmedlemmer i hvert fald i de større selskaber, og 3) at gennemføre offentlig repræsentation i bankers og forsikringsselskabers bestyrelser.

Februar 1973

1. – Fkt. debatterer en forespørgsel af de 3 oppositionspartier med Nyboe Andersen (v.) som ordfører om, hvorledes statsministeren vil drage omsorg for, at regeringen sikrer sig politisk tilslutning forud for større beslutninger i EF's ministerråd. Baggrunden for forespørgselen er den stærke kritik, der efter ministerrådsmøderne i Bruxelles 22.–23/1 er kommet til orde med landbrugsmin.

Ib Frederiksen for ikke at have stået fast på det forhandlingsmandat, han havde fået tilslutning til i markedsudvalget, men fraveget det m. h. t. koefficienten, der fastlægger forholdet mellem kornpris og flæskepris, uden først at have informeret udvalget herom, så det kunne tage stilling hertil. Da statsmin. Anker Jørgensens svar ikke tilfredsstiller oppositionen, foreslår Schlüter (k.f.) en dagsorden, hvori fkt. misbiliger statsministerens udtalelse om, at regeringens handlemåde i forbindelse med landbrugsforhandlingerne i EF nøje svarer til, hvad fkt. har forestillet sig om den parlamentariske kontrol med regeringens deltagelse i EF's beslutningsproces; på denne baggrund indskærpes regeringens pligt til at sikre politisk tilslutning forud for større beslutninger i EF's ministerråd. Den soc. dem. ordfører Orla Møller foreslår derefter på s. og s.f.' vegne en afværgedagsorden, der pålægger regeringen at informere alle tingets medlemmer om løbende EF-sager, så disse kan rejses i markedsudvalget og de øvrige stående udvalg, og ved fremtidige forhandlinger og afgørelser af væsentlig betydning ved beslutninger i EF's ministerråd at orientere folketingets markedsudvalg om regeringens mandat til forhandleren for herved at sikre sig, at mandatet har parlamentarisk tilslutning, og dernæst i tilfælde af, at forhandlingerne nødvendiggør et nyt mandat, igen at forelægge dette for markedsudvalget. Da vedtagelsen af dette dagsordensforslag vil betyde, at oppositionens forslag ikke kommer til afstemning, foreslår Schlüter som indledning til Orla Møllers forslag indholdet af oppositionens forslag, men ændringsforslaget forkastes med 87 stemmer (s., s.f. og grønlænderen Moses Olsen) mod 85 (k.f., v. og r.v.). Derefter vedtages Orla Møllers dagsordensforslag enst. med 112 stemmer (s., s.f. og r.v.), medens 60 (k.f. og v.) undlader at stemme.

Justitsmin. K. Axel Nielsen fremsætter forslag om ændr. af retsplejeloven, udpantningsloven og lov om inddrivelse af underholdsbidrag samt forsl. til lov om fremgangsmåden ved inddrivelse af skatter og afgifter m. v. Det drejer sig dels om en revision af reglerne om udlæg og udpantning, dels om oprettelsen af lokalnævn vedr. politiets virksomhed. Foruden at virke som kontaktorgan mellem politiet og den lokale befolkning får nævnene til opgave at forestå undersøgelsen af klager over politiet.

Øk.- og budgetmin. Per Hækkerup fremsætter forslag om bemyndigelse til at optage statslån i udlandet for indtil 1.500 mkr. Min. oplyser, at der herudover fra tidligere love resterer bemyndigelse til at optage lån for 373 mkr. Forslaget vedtages enst. ved 3. beh. 23/3.

Landbrugsmin. Ib Frederiksen fremsætter forslag til lov om tilvirkning og forhandling en gros m. m. af mejeriprodukter. Forslaget vedtages enst. ved 3. beh. 22/3.

Finansmin. Grünbaum fremsætter forsl. om skærpelse af beskatningen af kapitalpensionsordninger, der ophæves i utide. Skærpelsen består i, at der indføres samme tillægsskattepligt, som gælder for renteforsikringer og rateforsikringer i pensionsøjemed og betyder i realiteten, at udbetalingen beskattes som alm. indkomst i ophævelsesåret.

Finansmin. fremsætter endvidere forsl. til lov om kapitaltilførselsafgift og om ændr. af lov om stempelafgift. Forslagene efterkommer et direktiv fra EF's ministerråd, hvorefter alle medlemsstaterne senest 1/7 73 skal ophæve alle andre afgifter, herunder stempelafgift, på tilførsel af kapital end en kapitaltilførselsafgift på mellem 1 og 2 pct., dog kan der fortsat opkræves stempelafgift ved indskud af fast ejendom. Ved lovforslaget fastsættes afgiften til 2 pct., men min. gør opm. på, at denne sats kun kan opretholdes i en overgangsperiode af endnu ikke fastsat længde, idet der stiles mod en fælles sats på 1 pct. i alle medlemslande.

Bo Kristensen (k. f.) fremsætter forsl. til beslutning om ændr. af lov om tipning, hvorefter hele overskudet tilfalder idrætten (1. beh. 8/3) og Nordqvist (r.v.) sammen med medlemmer af k.f. og s.f. forsl. til beslutning om nedsættelse af et udvalg til undersøgelse af lægevæsenet mv. (se 13/5 71) 1. beh. 8/3.

SF fremsætter endelig forslag om ændr. af

ligningsloven (afskaffelse af retten til fradrag af udgifter til repræsentation), forsl. til beslutning om en reform af opsparings- og forsikringsfradragene samt forsl. til beslutning om nedsættelse af en kommission, der skal undersøge virkningerne af en statslig enhedsskat til afløsning af de nuværende statslige, kommunale og amtskommunale indkomstskatter. 1. beh. 14/3 (de to første) og 22/3 (det sidste).

Fkt. færdigbehandler forsl. om ændr. af lov om uddannelse af børnehave- og fritidspædagoger og forsl. om ændr. af lov om gymnasieskoler og studenterkursus (se 9/11 72) samt forsl. til lov for Grønland om salg og servering af stærke drikke (se 14/11 72) der alle vedtages enstemmigt.

5. – Efter et ministermøde på Marienborg udsender statsministeriet en erklæring, hvori det hedder, at regeringen er indstillet på at gennemføre besparelser på 2 mia. kr. i 1974–75, og at bestræbelserne bør omfatte hele den off. udgiftspolitik. Det siges videre, at det er hensigten at drøfte yderligere besparelsesmuligheder for 1973–74 med folketingets partier.

6. – Handelsmin. Erl. Jensen fremsætter forslag om ændr. af skibstilsynsloven, hvorefter der i skibe på 500 BRT og derover foruden redningsbåde skal findes redningsflåder, der kan rumme samtlige ombordværende, samt forslag til sømandslov. Af foreslåede ændringer i sømandsloven kan nævnes, at den gældende lovs bestemmelser om disciplinærbod udgår, og at mindstealderen for beskæftigede om bord forhøjes fra 15 til 16 år; endvidere får sømænd adg. til fri hjemrejse efter 6 i st.f. 12 mdr.s tjeneste i samme skib eller på skibe tilhørende samme reder, en ændr. som vil medføre en udgift for staten, der betaler halvdelen, på 4–5 mkr. årl.

Udenrigsmin. K. B. Andersen fremsætter forslag om ændringer af lov om internationalt udviklingssamarbejde – forhøjelse af beløbsrammen for kreditgarantier m. v. – samt forsl. til beslutn. om ratifikation af den i Abidjan 29/11 72 undertegnede overenskomst om oprettelse af Den afrikanske Udviklingsfond.

Min. for Grønland Knud Hertling fremsætter forslag til lov for Grønland om erhvervsmæssig fiskeri, fangst og jagt. Forslaget går (i overensst. med aftale med EF) ud på, at fiskeri på det grønl. fiskeriterritorium (12 sømil) forbeholdes personer, der har bopæl i Grønl. og en fast tilknytning til det grønl. samfund. I en overgangsperiode på 5 år skal danske og færøske fiskere dog kunne fortsætte deres fiskeri ved Grønland.

Henning Philipsen (s.f.) fremsætter forsl. til lov om forbud mod visse offentligt ejede eller koncessionerede virksomheders medlemskab af private arbejdsgiverforeninger, 1. beh. 9/3.

Min. for off. arb. Kampmann fremsætter forslag til lov om kystsikring og forslag om ændr. af lov om udnyttelse af sten, grus og andre materialer i jorden og på søterritoriet. Det foreslås, at enhver fjernelse af materialer fra strandbredden skal være forbudt, medmindre der gives tilladelse dertil, medens hovedprincippet i den gældende kystsikringslov er, at fjernelse af materialer er tilladt, medmindre der foreligger en kystkommissionskendelse, der forbyder et.

Boligmin. Helge Nielsen fremsætter forslag om ændr. af lov om boligsikring. Det foreslås, at der for pensionister indføres den ordning, at nedsættelse af boligsikringsydelse som følge af indtægtsfremgang ikke kan udgøre mere end 20 pct. af indtægtsfremgangen. Da boligudgiften i kommunale pensionistboliger i en række tilfælde er langt mindre end for andre tilsvarende pensionistboliger, foreslås det for at skabe større lighed, at der i de kommunale boliger skal betales 12 pct. af indkomsten i egen leje, 15 pct. hvis kommunen leverer varme og varmt vand. Boligmin. fremsætter endvidere forslag til lov om lands- og regionsplanlægning. Dette forslag indeholder bl. a. bestemmelser om, at amtsrådene skal forelægge offentligheden alternative regionsplanskitser, inden de udarbejder egentlige forslag.

Justitsmin. K. Axel Nielsen fremsætter forslag om ændr. af borgerlig straffelov (Mindre berigelsesforbrydelser m. v.), der tilsigter en alm. sænkning af strafudmålingsniveauet på væsentlige områder inden for

strafferetten ved et samspil mellem lovgivningsmagt, domstole og anklagemyndighed. Om en afkriminalisering af f. eks. butikstyveri er der dog ikke tale. Endvidere foreslås den kriminelle lavalder for heteroseksuelle forhold nedsat fra 15 til 14 år og for homoseksuelle forhold fra 18 til 14 år, og blasfemiparagraffen foreslås ophævet.

Venstres folketingsgruppe offentliggør forslag til et nettoskattesystem, hvorefter de forskellige former for sociale tilskud som boligsikring, friplads i børnehave, folkepension m. v. modregnes i skatten og afregnes under ét.

7. – Skovmand (r.v.) fremsætter forsl. om ophævelse af lov om anlæg og drift af en tunnelbane i Københavns kommune. 1. beh. 16/3.

Landbrugsmin. Ib Frederiksen fremsætter forsl. til lov om tilskud til strukturprojekter inden for jordbruget. EF's landbrugsfond yder støtte til sådanne projekter på normalt ikke over 25 pct. af udgifterne under forudsætning af, at vedk. medlemsland også deltager i finansieringen, og det foreslås, at den danske stat i 73–74 inden for et beløb af 15 mkr. skal kunne yde tilskud til projekter, til hvilke der søges støtte fra fonden. Man regner med, at statstilskuddet gnstl. må udgøre ca. 5 pct. af de samlede investeringsudgifter. Forslaget vedtages enstemmigt ved 3. beh. 22/3. Min. fremsætter endvidere forsl. om ændr. af lov om statens udlån til jordbrugsmæssige formål m. m. Forslaget tilsigter dels i et vist omfang at tilpasse loven til EF's strukturpolitik, dels at tilvejebringe et bedre grundlag for en mere langsigtet aktiv jordpolitik m. henblik på en bedre jordfordeling. Min. oplyser, at EF er imod støtte til jordkøb m. henblik på strukturrationalisering, idet man ikke tillægger selvejet nogen betydning i denne henseende, men lægger vægt på forpagtning, men at Danmark desuagtet vil søge Kommissionens godkendelse heraf under hensyn til de specielle danske forhold og den betydning, der efter dansk opfattelse må tillægges selvejet som den fremherskende besiddelsesform her i landet.

Kulturmin. Niels Matthiasen fremsætter forsl. til lov om folkebiblioteker, der er udarbejdet under forudsætning af, at der 1/4 74 indføres tilskud fra staten til kommunerne efter objektive kriterier (»bloktilskud«). Forslaget indeholder udtrykkelig bestemmelse om, at folkebibliotekerne skal virke som informationscentraler, og at der i hvert amt skal findes et centralbibliotek. Videre kan nævnes, at bestemmelserne om skolebiblioteker er udgået af forslaget, idet de er optaget i forslaget om ændr. af lov om folkeskolen, og at forfatterne skal have 1,25 kr. pr. bind, som de har stående på bibliotekerne, medens ydelsen til Dansk Forfatterfond efter gældende lov udgør 6 pct. af statens samlede tilskud til folkebibliotekerne. Kulturmin. fremsætter endvidere forslag til lov om radio- og fjernsynsvirksomhed til afløsning af radiospredningsloven af 59 og loven om fællesantenneanlæg af 68. Efter forslaget kan der gives amtsråd eller kommunalbestyrelser tilladelse til at iværksætte lokal programvirksomhed ved hjælp af radio- eller kabelanlæg, men Danmarks Radio bevarer sin eneret på landsdækkende radiospredning; forslaget indeholder også bestemmelser om oprettelse af lokale programråd, hvis formænd får adgang til at deltage i arbejdet i radiorådets programudvalg. Radiorådets medlemstal foreslås udvidet med 2 repræsentanter for de fast ansatte medarbejdere, og det fastslås, at alsidighedskravet til udsendelserne gælder for det samlede udbud af udsendelser, ikke for det enkelte program. Med forslaget tilvejebringes der hjemmel for statslig finansiering af visse områder af DR's virksomhed, specielt undervisningsvirksomheden og kortbølgetjenesten, ligesom indtægtstabet ved de socialt begrundede licensnedsættelser og -fritagelser vil kunne dækkes af staten, og der skabes mulighed for, at DR kan producere programmer, som ikke indgår i den alm. udsendelsesvirksomhed, og for statslig finansiering af en sådan virksomhed (videogrammer eller billedkassetter). Der åbnes endvidere mulighed for at påklage radiorådets afgørelser for et radionævn, såvel i spørgsmål om berigtigelse af fejlagtige faktiske oplysninger som ved an-

dre klager over DR's programmer, dog kun for så vidt angår et konkret program eller en programserie. Endelig findes i forslaget bestemmelser om et udvidet erstatningsansvar for skader, der retsstridigt er forvoldt ved udsendelserne.

Undervisningsmin. Knud Heinesen fremsætter forslag til lov om styrelse af højere uddannelsesinstitutioner, altså ikke blot universiteterne som i den nugældende styrelseslov. Det bestemmes i forslaget, at de tekniske og administrative medarbejdere skal være repræsenteret i de styrende organer undtagen institutrådene, hvilket medfører en ændring i de kollegiale organers nuværende sammensætning. De videnskabelige medarbejdere og lærere, de tekniske og administrative medarbejdere og de studerende repræsenteres i konsistorium og råd i forholdet: 4 : 2 : 2; ifølge universitetsstyrelsesloven besætter lærerne 2/3 og de studerende 1/3 af pladserne. I studienævnene skal lærere og studerende fortsat være repræsenteret i forholdet 1 : 1, og for institutrådenes vedk. fastsættes forholdet mellem grupperne af konsistorium, men mindst halvdelen skal være videnskabelige medarbejdere og lærere. Rektors kompetence styrkes, og det bestemmes, at rektor (og prorektor) vælges af alle, dog således, at de afgivne stemmer vægtes i samme forhold som konsistoriums sammensætning i øvrigt. I forslaget præciseres, at undervisningsministeriet kun kan sætte visse af de kollegiale organers beslutninger ud af kraft, såfremt de findes stridende mod lovgivningen eller alm. retsgrundsætninger. Repræsentanterne for valggrupperne skal selv afgøre, hvilken valgmåde der skal anvendes: flertalsvalg, forholdstalsvalg eller kombinationer heraf. Et mindretal svarende til 25 pct. af de stemmeberettigede til et mandat kan kræve forholdstalsvalg, men de studerendes råd har mulighed for at gennemføre en enhedsrepræsentation, hvis rådets vedtægter fastlægger, at de studerendes råd udgøres af de studerende, der er udpeget ved valget til de kollegiale organer, evt. suppleret med andre studerende efter rådets behov.

Poul Dam (s.f.) fremsætter forsl. til beslutning om foranstaltninger mod inflationen. Forslaget koncentrerer sig om den købekraft, der opstår dels gennem lånoptagelse, som omsættes i forbrug, dels gennem omsætning af værdistigningsgevinster til forbrug, og det foreslås, at retten til at fradrage renter af privat gæld i den skattepligtige indkomst afskaffes, for bestående lån efter en afviklingsperiode på 3 år, hvis der er tale om tinglyst gæld dog 15 år. Samtidig foreslås ejendomsskemaet og beregningen af »overskud« eller »underskud« afskaffet og den skattemæssige virkning af det sidst aflagte ejendomsregnskab aftrappet ligeledes over 15 år. Der ønskes indført indeksregulerede off. lån og en regulering af långivningen, og for at hindre, at værdistigning på fast ejendom omsættes til forbrug, skal loven om særlig indkomstskat udvides til at omfatte ejerboliger, og der skal indføres maksimalavance ved salg af jord. 1. beh. 21/3.

Nathalie Lind (v.) fremsætter for v., k.f. og r.v. forsl. til beslutning om erstatning af statsmidler til ofre for forbrydelser. 1. beh. 22/3.

Stetter (k.f.) fremsætter for k.f. og v. forsl. til beslutning om ophævelse af sambeskatningen på fradragssiden, således at det overlades til ægtefællerne at afgøre, hvem der skal foretage de alm. ligningsmæssige fradrag, som ikke er knyttet direkte til personen eller indtægtserhvervelsen. 1. beh. 14/3.

Flemming Jensen (k.f.) fremsætter i anl. af de mange klager over dobbeltadministrationen for k.f. og v. forsl., til beslutning om forenkling af den kommunale administration. 1. beh. 30/3.

Regeringen orienterer repræsentanter for SF om hovedtrækkene i sine spareplaner.

Realkreditrådet har besluttet at begrænse obligationsudstedelsen med 6 pct., svarende til nominelt 700 mkr. Begrænsningen af belåningen af nye boliger skal ske gennem nedsættelse af kreditforeningernes lånevurdering.

8. – Arbejdsmin. Erl. Dinesen fremsætter forslag til lov om arbejdsretten, hvorefter rettens kompetance udvides til at omfatte

alle kollektive overenskomstforhold, f. eks. også sådanne, hvor arbejdsgiveren er stat, kommune eller anden off. myndighed. Som følge heraf ændres rettens sammensætning, og antallet af dommere forøges fra 6 til 12 og antallet af suppleanter fra 12 til 28. Desuden ændres bodssystemet. Efter forslaget kan bod ikke idømmes, hvis arbejdsstandsningen bringes til ophør inden det fællesmøde under medvirkning af organisationerne, som skal afholdes dagen efter arbejdsstandsningen, eller hvis arbejdet genoptages straks efter fællesmødets henstilling herom. Kun hvis det godtgøres, at der ikke har været nogen rimelig begrundelse for arbejdsstandsningen, eller at den har været et led i en systematisk række af arbejdsstandsninger, skal der kunne pålægges bod. Boden skal fastsættes under hensyn til samtlige sagens omstændigheder og med hensyntagen til undskyldende momenter, og under særlige omstændigheder, hvor modparten har vist overenskomststridig adfærd og derved givet rimelig grund til arbejdsstandsningen, kan den helt bortfalde. Det samme gælder, hvor en arbejdsstandsning skyldes trivselsmæssige faktorer, som modparten bærer ansvaret for.

Landbrugsmin. Ib Frederiksen fremsætter forslag til lov om kød m. m. Lovforslaget fremkommer som en sammenarbejdning af loven af 1949 om indenrigs kødkontrol og loven af 1958 om udførsel af kød m. m. Desuden er der ved udarbejdelsen af lovforslaget taget hensyn til de i EF gældende regler, der ifl. aftale får virkning for Danmark fra 1/7 73.

Min. for off. arb. Kampmann fremsætter forslag til lov om hovedstadsområdets kollektive personbefordring. Som endeligt mål opstilles en samling af bane- og busdriften under én administration, og forslaget bestemmer, at et trafikråd med blandet statsligkommunal repræsentation skal have til opgave at udarbejde lovforslag om en forening af bane- og busdriften i området. Som et første skridt skal det pålægges kommunerne at stifte et busselskab, der skal omfatte de statslige og kommunale busruter og, i det omfang det er muligt, også de private busruter i området. Ved et samtidig fremsat forslag om ændr. af lov om omnibus- og fragtmandskørsel m. motorkøretøjer får trafikrådet kompetence til at give tilladelser til omnibuskørsel, således at den koncessionsmyndighed, der hidtil har ligget hos trafikudvalgene hhv. kommunalbestyrelserne, overgår til trafikrådet. Min. fremsætter endvidere forsl. til lov om godstransport m. motorkøretøjer. De nugældende regler om indenlandsk godstransport m. motorkøretøjer tager alene sigte på den såkaldte fragtmandskørsel (kørsel i rute), men det foreslås, at der nu ligesom i EF-landene iøvrigt indføres regulering af tilgangen til vognmandserhvervet gennem vejtransportrådet.

9. – Regeringen orienterer folketingets økonomisk-politiske udvalg om besparelser på 142 mkr. i 1973–74 stigende i løbet af nogle år til 350 mkr. Den allerstørste del af beløbet angår socialministeriets budget: Bortfald eller reduktion af folkepension til bedrestillede gifte kvinder mellem 62 og 67 år, bortfald af moderskabsydelse undtagen i trangstilfælde og besparelser på forhøjet børnetilskud til »enlige« kvinder, som lever i »papirløst« ægteskab. Statsministeren udtaler, at regeringen vil indbyde folketingets partier til forhandling om de mere langsigtede sparebestræbelser.

12. – LO's underorganisationer afgiver de første strejkevarsler.

14. – Lauge Dahlgaard (r.v.) fremsætter forsl. til beslutning om den langsigtede boligpolitik, der skal afløse boligforliget af 1966. 1. beh. 23/3.

15. – Min. for off. arb. Kampmann fremsætter forsl. til lov om Bornholmstrafikken, hvorefter staten med tilbagevirkende kraft fra 1/1 73 for 62.4 mkr. erhverver de skibe, anlæg, driftsmateriel osv., som af A/S Dampskibsselskabet på Bornholm af 1866 har været anvendt til besejlingen af Bornholm. En statsvirksomhed, Bornholmstrafikken, skal herefter forestå besejlingen, og der regnes med et statstilskud til driften på ca. 2 mkr årl. til nedsættelse af fragtomkostningerne fra øen. I forslaget bestemmes endvidere, at der fremtidig skal tilladelse til at udføre

rutesejlads med passagerer, post eller gods såvel med danske som med fremmede skibe i fart mellem det øvrige Danmark og Bornholm.

Undervisningsmin. Knud Heinesen fremsætter forsl. til lov om amtscentraler og en landscentral for undervisningsmidler. Amtscentralerne opstår ved en sammenlægning af de nuværende fælleskommunale samlinger og skolecentraler, medens landscentralen er en nydannelse.

Fkt. vedtager ved 3. beh. enst. forsl. til lov om statens overtagelse af tilsynet med betinget dømte m. v. (se 10/10 72).

Reguleringspristallet for januar er opgjort til 113.8 og udløser dyrtidstillæg til lønmodtagere og pensionister til et samlet beløb af ca. 2 mia. kr. Næste dyrtidsportion udløses ved pristal 115, og det kan herefter betragtes som sikkert, at julipristallet vil udløse i hvert fald én dyrtidsportion.

16. – I et møde mellem regeringen og repræsentanter for SF besluttes det at nedsætte tre udvalg, som i løbet af 14 dage skal finde frem til en løsning af skatteproblemerne, inflationen og boligpolitikken.

17. – Overenskomstforhandlingerne mellem DA og LO bryder sammen, og forligsmanden opgiver yderligere mægling, efter at Leif Hartwell og Thomas Nielsen har afleveret deres svar på forligsmandens »spørgsmål til en skitse«. Hartwell opfordrer LO til at tage kravet om arbejdstidsforkortelse tilbage, og arbejdsgiverne vil heller ikke gå med til en fordobling af dyrtidsportionen fra 30 til 60 øre i timen.

28. – Socialmin. Eva Gredal fremsætter forslag om ændr. af lov om off. sygesikring. Forslaget går ud på, at sygesikringen med den sædvanlige statsrefusion på 35 pct. af udgifterne yder tilskud til kiropraktisk behandling, når den udføres af kiropraktorer, der er godkendt af Dansk Kiropraktor-Råd, og uden at der stilles krav om henvisning fra læge. Det er hensigten at indføre begrænsninger både m. h. t. antallet af tilskudsberettigede behandlinger og tilskuddets størrelse pr. behandling.

Marts 1973

1. – Fkt. færdigbehandler forslag om ændr. af lov om udlændinges adg. til landet (se 10/10 72), der vedtages enst., idet dog SF undlader at stemme.

Forligsmanden, amtmand Sigurd Wechselmann, udsætter de varslede strejker og lockouter i 14 dage.

4. – Efter den nyeste Gallup-undersøgelse ville 5.8 pct. af vælgerne stemme på advokat Mogens Glistrups protestparti, Fremskridtspartiet, der vil afskaffe indkomstskat og papirvælde, og partiet ville dermed kunne få en halv snes mandater i fkt. En uge senere offentliggøres Observa's undersøgelse, der viser, at partiet ville få 7 pct. af stemmerne.

6. – Socialmin. Eva Gredal fremsætter forslag til lov om en særlig ydelse til modtagere af børnetilskud og til folke-, invalide- og enkepensionister som kompensation for bortfald af tilskud til forbrugerpriserne på mejeriprodukter fra 1/2 73. For børnetilskuddet drejer det sig om en engangsydelse på 32 kr. pr. barn for perioden 1/2–30/9 73, og for tiden derefter vil regeringen fremsætte forslag om forhøjelse af børnetilskuddet med 4 kr. om måneden. For pensionister udgør kompensationen beregnet for perioden 1/2 73–1/4 74 50 kr. for enlige og 85 kr. for ægtefæller, der begge modtager pension. Her er det hensigten for tiden efter 1/4 74 at foretage en indregning af den særlige ydelse i pensionens grundbeløb. De samlede udgifter er anslået til 89 mkr., hvoraf 8 mkr. vil blive indbetalt til det offentlige i form af direkte skat.

7. – Det kons. folkeparti offentliggør en finansplan med besparelser på 3 mia. kr. i 1973–74 og 4 mia. kr. i 1974–75 og nedsættelse af indkomstskatten. De største besparelser, henholdsvis 1400 og 1500 mkr., fremkommer ved, at der gives samtlige ministerier pålæg om at nedsætte budgetterne med 3 pct. på linie med den nedsættelse, der sker for forsvarsministeriets vedk. i henhold til det forsvarsforlig, der er indgået mellem

de 4 gamle partier. Blandt besparelserne i øvrigt er udsættelse af lovforslagene om økonomisk demokrati, Saltholmlufthavnen, social bistand og folkeskolereformen. Hvad skattenedsættelserne angår, går planen ud på, at skatteprocenten på statsskatteskalaens 1. trin nedsættes fra 18 til 16 samtidig med at det 1. trin forlænges med 10.100 kr. til 31.000 kr., endvidere foreslås udskrivningsprocenten for statsskatten nedsat fra 91 til 87 og de kommunale skatter sænket med 1 pct.

8. – Efter at have gennemgået den samlede økonomiske situation og udviklingen i de off. finanser med henblik på forhandlinger forud for vedtagelsen af finanslovforslaget for 1973–74, fremlægger regeringen en plan, hvorefter der ved udskydelse af udgiftkrævende lovgivning, besparelser og skatteforhøjelser i 1973–74 skal indvindes 650 mkr. heraf ved skatteforhøjelser 50 mkr., og i 1974–75 ca. 3 mia. kr. foruden 850 mkr. ved skatteforhøjelser. Udskydelserne rammer folkeskolereformen, bistandsloven og ØD-lovene, der alle udskydes ét år, det samme gælder Saltholm-lufthavnen og Storebæltsbroen. Også forbedringen af afskrivningen på maskiner udsættes, hvorved staten sparer 400 mkr. årlig. Hvad besparelserne angår, bortfalder moderskabsydelsen, forhøjet børnetilskud til enlige forsørgere bortfalder ligeledes, når forældrene lever sammen (papirløst ægteskab). Børnetilskud til første barn afskaffes, dog først efter det 3. år, og børnetilskud i øvrigt indtægtsreguleres. Tjenestemænds adgang til førtidspensionering fra det 60. år afvikles over 7 år. For aktive tjenestemænd over 67 år indføres en lignende ordning med reduktion af folkepensionens grundbeløb, som gælder for pensionerede tjenestemænd, og for andre folkepensionister med andre indtægter over 20.000 kr. indføres indtægtsregulering af grundbeløbet. Endvidere begrænses pensionstillægget til gifte, hvis ægtefælle har en betydelig indkomst. På det boligpolitiske område fremlægges forslag, der vil medføre en styrkelse af den statsfinansielle stilling med 1.5 mia. kr. i 1974–75. Endvidere skal den særlige indkomstskat ved salg af fast ejendom også gælde for parcel- og sommerhuse og ejerlejligheder. Skatteforslagene omfatter skærpelse af formueskatten og selskabsskatten og der indføres kuponskat på 30 pct. for obligationer samt årlig registrering af rentebetalinger og tilskrivninger fra pengeinstitutterne. Endvidere begrænses adgangen til at fradrage repræsentationsudgifter og renter af forbrugerlån ved opgørelsen af skattepligtig indkomst, det samme gælder adgangen til at fradrage gaver til almennyttige formål, og ligningsmæssige fradrag skal ikke ske i indkomsten, men i skatten.

9. – Landbrugsmin. Ib Frederiksen fremsætter forsl. til lov om støtte til modernisering af jordbrugsbedrifter (landbrug, gartneri og frugtavl, men ikke skovbrug). Forslaget, der fremkommer på baggrund af bestræbelserne i EF for at fremme en fælles strukturpolitik, bygger på et EF-direktiv af 17/4 72 om moderniseringsstøtte til jordbrugsbedrifter og indeholder først og fremmest hjemmel for landbrugsmin. til at yde statstilskud til betaling af renter af lån til investeringer med det formål at sætte bedriften i stand til at give de ved jordbruget beskæftigede personer en arbejdsindtægt, der svarer til den indtægt, som lønarbejdere kan opnå uden for jordbruget. Tilsagn om rentetilskud forudsættes holdt inden for 28 mkr. årl. og tilsagn om garanti inden for 20 mkr., til gengæld spares der årl. 30 mkr. ved ophævelse af loven om tilskud til investeringer i landbrugets produktionsbygninger, og 25 pct. af den danske stats udgifter vil efter direktivet blive refunderet af Den europæiske Landbrugsfonds udviklingssektion. De samlede udgifter ved lovens administration anslås til 6 mkr. årl.

Boligmin. Helge Nielsen fremsætter forslag om ændr. af lov om boligbyggeri. Forslaget er et led i regeringens sparebestræbelser og går ud på at ophæve adgangen til godtgørelse for erlagt moms i nyt byggeri. Godtgørelsen andrager p. t. 165 kr. pr. m^2, dog højst for 100 m^2 pr. bolig, eller 16.500 kr., men da byggeri påbegyndt inden 9/3 vil få godtgørelse efter de hidtidige regler, vil

besparelsen på de off. budgetter først vise sig efterhånden. På lidt længere sigt vil besparelsen med et byggeri svarende til byggevirksomheden i 1971–72 udgøre ca. 900 mkr. på årsbasis. Regeringen vil søge en del af besparelsen reserveret til sikring af en socialt afbalanceret boligpoliitk.

Fkt. færdigbehandler flg. lovforslag, der alle vedtages enstemmigt: Forslagene om ændr. af lovene om ophavsretten til litterære og kunstneriske værker og om retten til fotografiske billeder (se 13/12 72), om ændr. af lov om børne- og ungdomsforsorg (udvidet klageadg. m. v.) (se 29/11 72) samt om ændr. af merværdiafgiftsloven (kontrolbestemmelser m. v.) og af skattekontrolloven (se 24/10 72). Ved 2. beh. 6/3 af merværdiafgiftsloven er ændringsforslag, hvorefter momsregistrerede virksomheder fra 1/7 ikke længere kan fratrække udgiften til moms ved anskaffelse og drift af personbiler, vedtaget med 82 stemmer (s. og s.f.) mod 52 (k.f. og v.), medens 21 r.v. undlader at stemme. Ændringen anslås at ville give statskassen et merprovenu på 50 mkr.

Venstre og Det radikale venstre indgiver fælles ændringsforslag til finanslovforslaget for 1973–74 med samlede besparelser på 1512 mkr. På anlægsarbejder spares 400 kr., på ægtefællepension 100 mkr. og på dagpengereformen 230 mkr. ved indførelse af en ordning, der betyder, at dagpenge kun ydes i ét år.

10. – Kristeligt Folkepartis hovedbestyrelse nægter at godkende landsformanden, overlæge Jacob Christensens beretning. Kun 11 stemmer for godkendelse, 32 imod. Jacob Christensen forlader derefter partiet og får følgeskab af 9 andre hovedbestyrelsesmedlemmer, deriblandt de to initiativtagere til partiets stiftelse, præsterne Bent Vilslev Petersen, Udby, og Niels E. Rosendahl, Lemvig. Næstformanden, overlærer Jens Møller, Tved v. Kolding, konstitueres som formand indtil partiets landsmøde i maj. Partiet har i øjeblikket ca. 6.400 medlemmer.

13. – Ved 1. beh. af forslaget om at ophæve godtgørelsen for byggemomsen (se 9/3) kræver såvel oppositionen som SF, at forslaget bliver behandlet i sammenhæng med de øvrige boligpolitiske problemer, hvad boligmin. Helge Nielsen erklærer sig indforstået med.

SF nægter at gå med til nedskæringer på det sociale område, så længe man ikke har fået undersøgt samspillet mellem sociale ydelser og beskatning (se 23/1).

Spareforhandlingerne indledes i det økonomisk-politiske udvalg med deltagelse af økonomi- og budgetmin. Per Hækkerup.

14. – Kasseoverskuddet for 1972–73, der ved finanslovens vedtagelse var beregnet til 2.294 mkr., er nu svundet ind til 695 mkr.

15. – Landbrugsmin. Ib Frederiksen fremsætter forsl. om ændr. af lov om udlån til yngre landmænd. Med henvisning til at landbrugets rentabilitet efter Danmarks indtræden i EF bliver væsentlig forbedret, foreslås lovens driftstilskudsordning ophævet, medens kursudligningslån og etableringstilskud opretholdes.

16. – Forligsmanden meddeler, at han har opgivet at mægle, da et mæglingsforslag ikke på nuværende tidspunkt kan forventes at blive vedtaget af parterne. Forinden meddeler Leif Hartwell, DA, og Thomas Nielsen, LO, forligmanden, at LO i princippet kan tiltræde forligsskitsen, men at DA må gå imod. Forligsskitsens hovedpunkter var: Ligeløn for mænd og kvinder med 1 kr. mere i timen til kvinderne i normallønsområdet og 70 øre mere i minimallønsområdet, generelle lønforhøjelser på 40 øre i timen pr. 1/3 og 1/9 73 og 45 øre pr. 1/3 og 1/9 74, forhøjelse af dyrtidsportionen fra 30 til 40 øre timen (LO havde forlangt 60 øre), forhøjelse af feriegodtgørelsen med 1 pct. til 10½ pct. (opr. krav 12½ pct.), nedsættelse af arbejdstiden med 1 time på 3. og 1/2 time på 2. skiftehold samt et protokollat om, at der skulle forberedes en nedsættelse af arbejdstiden til 40 timer ugen.

18. – Forligsmand Sig. Wechselmann meddeler, at han efter samråd med sine to kol-

leger, C. Ove Christensen og Geert Drachmann, ikke har fundet en yderligere udsættelse af arbejdskonflikten betimelig, og at han derfor definitivt har afsluttet mæglingen.

19. – Det økonomiske sekretariat regner med, at betalingsbalanceunderskuddet over for udlandet, der i 1972 var 700 mkr., i 1973 vil stige til 2,5–3 mia. kr.

20. – I en revideret spareplan fra regeringen opgøres besparelserne i 1973–74 og 1974–75 til henholdsvis 1.1 og 3.1 mia. kr. mod oprindelig 0.6 og 3.0 mia. kr., hvortil kommer merindtægter henholdsvis på 25 og 859 mkr. Desuden vil besparelserne automatisk medføre besparelser for kommunerne på 47 og 189 mkr. i de to finansår. Af den opr. plan er udgået den særlige indkomstskat for parcel- og sommerhuse samt ejerlejligheder, og børnetilskuddet for det første barn skal ikke falde bort efter 3 år, men tilskuddet skal indtægtsreguleres og aldersgrænsen nedsættes fra 18 til 16 år. Under undervisningsministeriet skal kortere lektioner og flere lektioner pr. lærer give besparelser på 130 mkr. i 73–74 og 275 mkr. i 74–75.

21. – Min. for off. arb. Kampmann fremsætter forsl. om ændr. af postloven, hvorefter postgirokontorets virksomhed udvides ved at der gives adgang til at tilbyde det statsansatte personale oprettelse af løngirokonti med mulighed for højere forrentning af beløb, der hensættes på opsigelse. Endvidere åbnes der mulighed for at yde lønkontilån og sparelån til indehavere af sådanne lønkonti. Efter forslaget kan der også iværksættes foranstaltninger med henblik på øget anvendelse af postgiro i forbindelse med statens egne udbetalinger, således ved anvisning af lønninger m. v. til fordeling på lønmodtagernes girokonti eller konti i bank eller sparekasse. Min. bemærker, at udvidelsen af postgiroens virksomhed efter regeringens og justitsministeriets lovafdelings opfattelse kunne gennemføres administrativt, men at regeringen har valgt at fremsætte lovforslag for at undgå, at debatten mere kom til at dreje sig om proceduren end om indholdet.

De varslede strejker og lockouter træder i kraft. Konflikten omfatter i alt 258.000 arbejdere, hvoraf 153.000 strejker og 105.000 er lockoutede. Private busruter og de 3 private bilfærgeruter mellem Sjælland og Jylland indstiller driften. Bortset fra den soc. dem. presse, Land og Folk, Information, Kristeligt Dagblad og Børsen udkommer dagbladene ikke.

22. – Finansmin. Grünbaum fremsætter forsl. om ændr. af lov om tobaksafgifter. Ændringen er nødvendig for at bringe loven i overensstemmelse med et direktiv vedtaget af EF's ministerråd 19/12 72 og medfører ikke nogen ændring af provenuet.

Centralorganisationen af Metalarbejdere varsler strejke for sine medlemmer på 7 kraftværker og for medlemmer, der reparerer og efterser fly i Københavns lufthavn i Kastrup.

23. – Forsl. om ændr. af lov om særlig indkomstskat m. v., fremsat af Foged (v.) m. fl. (se 28/11 72) vedtages enst. ved 3. beh. Hermed bortfalder den pr. 1/1 73 indførte kapitalvindingsskat af forsikringssummer, der udbetales for skader på fast ejendom. Ligeledes enst. vedtages forsl. om ændr. af ligningsloven (se 9/11 72). Finansmin. Grünbaum oplyser ved 2. beh. 21/3 om de samtidige fremsatte lovforslag om ændr. af afskrivnings- og investeringsfondsloven (maskinafskrivninger) og om ændr. af loven om skattemæssig opgørelse af varelagre (afskaffelse af adgangen til nedskrivning af varer indkøbt på bindende kontrakt), at regeringen som led i sine sparebestræbelser ønsker at udskyde vedtagelsen af det førstnævnte forslag, medens det andet vil blive søgt gennemført.

Statsmin. Anker Jørgensen opfordrer forligsmanden til at gøre et forsøg på at mægle i arbejdskonflikten.

24. – Overenskomstforhandlingerne genoptages under forligsmandens ledelse.

27. – Fkt. færdigbehandler 4 lovforslag, der alle vedtages enst.: om ændr. af forsk. lovbestemmelser om arbejderbeskyttelse (se 15/12 72), om ændr. af lov om sygehusvæsenet m. v. (se 14/12), om ændr. af lov om off. sygesikring (Tilskud til lægemidler) (se 14/12) og om ændr. af lov om erstatning til besættelsestidens ofre (se 25/10 72). Ved afstemningen om de to sidstnævnte forslag undlader henholdsvis s.f. og v. at stemme. Der er enighed om det sidste lovforslag i den fremsatte skikkelse, men et ændringsforslag, hvorefter kredsen af personer, der kan få hædersgaver, udvides, kritiseres stærkt ved 2. beh. 6/3 bl. a. af de fhv. ministre Frode Jacobsen (s.) og Per Federspiel (v.), og behandlingen standses, og forslaget vises tilbage til udvalget. Ved den fortsatte 2. beh. 23/3 foreligger nyt ændringsforslag med ændret formulering, som dog ikke tilfredsstiller oppositionen.

Forligsmanden meddeler ved 2-tiden om natten, at der er opnået forlig mellem DA og LO, og at mæglingsforslaget vil indeholde en udsættelse af de konflikter, der er varslet, men endnu ikke etableret.

29. – Finanslovforslaget for 1973–74 vedtages ved 3. beh. enst. af alle 5 partier. Den seneste sparerunde har ført til besparelser på godt 1 mia. kr. Statsmin. Anker Jørgensen udtaler, at formålet med besparelserne er at undgå forhøjelse af beskatningsprocenterne, og at regeringen stiler efter at nedsætte udskrivningsprocenten til næste år. Han meddeler også, at dyrtidsreguleringens fremtid skal undersøges i en kommission, som regeringen vil nedsætte.

30. – Ved 3. beh. vedtages enst. forslagene om ændr. af lovene om arbejdsformidling og arbejdsløshedsforsikring (se 15/12 72), højere forberedelseseksamen (se 30/11) og uddannelsesstøtte (se 15/12). Forslag til lov om statsligt indskud i Finansieringsinstituttet for Håndværk åog Industri A/S (se 5/12 72) vedtages med 106 stemmer (s., s.f. og r.v.) mod 57 (k.f. og v.), efter at det ved 2. beh. som led i sparebestræbelserne er bestemt, at det påtænkte indskud på 50 mkr. i 73–74 skal udskydes til et senere tidspunkt. Endvidere færdigbehandles 3 private lovforslag, der alle forkastes med regeringspartiernes og de radikales stemmer. For det kons. forslag om ændr. af lov om beskatning til kommunerne af faste ejendomme (Loft over grundskyldspromillen) (fremsat 31/10 72) stemmer kun k.f., medens v. undlader at stemme, for venstres forslag om ændr. af samme lov (se 28/11) stemmer v., mens k.f. undlader at stemme, og for venstres forslag om ændr. af lov om udskrivning af skat til amtskommunen (se 28/11) stemmer både v. og k.f.

Akademikernes Centralorganisation varsler strejke fra 1/5 for 1300 overenskomstansatte jurister, økonomer, læger og magistre.